

АНАЛІТИЧНА ЗАПИСКА
про основні тенденції зміни значень показників,
що застосовуються для розрахунку
індексу регіонального людського розвитку

Полтавської облдержадміністрації

Довге та здорове життя

Демографічна ситуація в області протягом останніх років характеризується низьким рівнем народжуваності населення, високим показником смертності та, як наслідок, ростом від'ємного коефіцієнту природного приросту (скорочення) населення.

Середня очікувана тривалість життя під час народження

Вагомим показником, що вимірює тривалість життя, є середня очікувана тривалість життя під час народження, яка характеризує скільки в середньому років має прожити покоління людей визначеного віку за умови, що упродовж його майбутнього життя збережеться той самий порядок вимирання, який був у період складання таблиці смертності.

Динаміка тривалості життя населення Полтавської області упродовж останніх 30 років була неоднозначною. В цілому в тенденціях тривалості життя за вказаний часовий проміжок можна виділити декілька коротких періодів: період загального і стрімкого скорочення тривалості життя – 1990-1995 роки; період короткочасного незначного підвищення тривалості життя – 1996-1998 роки; період зниження і стагнації тривалості життя на низькому рівні – 1999-2008 роки та період підвищення тривалості життя – 2009-2019 роки з короткочасним зниженням у 2018 році.

Разом із цим в області у 2019 році середня очікувана тривалість життя під час народження порівняно з 2015 роком збільшилась на 0,7 року і становить 71,92 року для обох статей. Водночас на 0,91 року (з 66,09 до 67,00 року) вказана величина збільшилась для чоловіків і на 0,4 року (з 76,25 до 76,65 року) – для жінок.

Серйозне занепокоєння викликає високий розрив у рівнях чоловічої та жіночої тривалості життя, який у 2019 році становив 9,65 року. Водночас спостерігається зменшення розриву в рівнях чоловічої та жіночої тривалості життя порівняно з 2015 роком на 0,51 року.

Загальний приріст (скорочення) чисельності населення

Загальний приріст (скорочення) чисельності населення містить природний приріст (скорочення), міграційний приріст (скорочення) і чисельність населення, яке перейшло в міське із сільського і навпаки внаслідок адміністративно-територіальних перетворень (відповідно до законодавчих актів).

В області коефіцієнт загального приросту (скорочення) чисельності населення в динаміці 2015-2019 років має тенденцію до зростання. Так, у

2019 році рівень загального приросту (скорочення) чисельності населення становив -9,7 (на 1000 осіб наявного населення), що в 1,4 раза більше даних 2015 року (-7,0%).

У 2019 році зменшення чисельності населення області відбулося за рахунок природного скорочення, водночас зафіксовано міграційний приріст населення.

Зменшення кількості жителів було зареєстровано в усіх містах обласного значення та районах області, крім Полтавського району, в якому міграційний приріст перевищив природне скорочення на 307 осіб.

Одним із основних чинників формування чисельності населення є природний рух населення. За рахунок цього показника кількість жителів області скоротилася на 13872 особи.

Рівень природного приросту (скорочення) становив -10,0 у розрахунку на 1000 осіб наявного населення і також має тенденцію до зростання протягом останніх 5 років (2015 рік – 7,6%).

Природне скорочення населення є результатом перевищення кількості померлих над кількістю живонароджених. Упродовж 2019 року в області зареєстровано 9043 живонароджені малюки (6,5 у розрахунку на 1000 осіб наявного населення), водночас зареєстровано 22915 померлих осіб (16,4%). На 100 померлих осіб припадало 39 живонароджених дітей.

У динаміці 2015-2019 років спостерігається поступове зниження кількості новонароджених. У 2019 році порівняно з 2015 роком кількість живонароджених зменшалася на 4438 дітей (на 33%). Загальний коефіцієнт народжуваності також зменшився з 9,3% до 6,5%.

Головним чинником скорочення населення залишається смертність. У 2019 році на Полтавщині зареєстровано 22915 померлих осіб, у тому числі 11029 чоловіків та 11886 жінок.

Під час аналізу динаміки рівня смертності населення впродовж останніх 5 років відмічається його періодичне коливання та зниження загального коефіцієнту смертності в 2019 році до 16,4% (2015 рік – 16,9%).

Водночас порівняно з 2015 роком загальна кількість померлих у 2019 році зменшилася на 1583 особи (6,5%).

Головними причинами смерті, як і в попередні роки, залишаються хвороби системи кровообігу (70,5% від загальної кількості померлих), новоутворення (14,3%) та зовнішні причини смерті (4,6%).

Коефіцієнт смертності від навмисного самоушкодження

У 2016 року коефіцієнт смертності від навмисного самоушкодження стрімко знизився порівняно з 2015 роком – до 20,7 на 100 тис. осіб наявного населення, а в період 2016-2019 років дещо коливався й у звітному році становив 20,8 на 100 тис. осіб наявного населення, що на 24% нижче даних 2015 року (27,4%).

Наступним чинником формування чисельності населення є його міграційний рух. У 2019 році міграційний приріст населення становив 411 осіб.

Водночас у 2015 році спостерігався значно більший міграційний приріст – 990 осіб.

Коефіцієнт міграційного скорочення чисельності населення в 2019 році становив 0,3% порівняно з 0,7% у 2015 році.

Ще одним чинником, який формує чисельність населення, є адміністративно-територіальні перетворення, що спричиняють зміни у чисельності міського та сільського населення області. У 2019 році в Полтавській області змін чисельності населення внаслідок адміністративно-територіальних перетворень не відбувалося.

Соціальні фактори, що впливають на здоров'я та тривалість життя населення, можна відобразити у вигляді декількох груп:

- ✓ соціально-економічні (умови праці, рівень кваліфікації, наявність доходу та його розмір, рівень освіти, організація відпочинку та інше);
- ✓ правові (стан нормативно-правової бази в галузі охорони здоров'я);
- ✓ соціально-медичні (якість медичних послуг, їх доступність);
- ✓ соціально-біологічні (стать, вік, спадковість);
- ✓ соціально-культурні (рівень освіти, гігієнічне навчання і виховання);
- ✓ екологічні (стан повітря, води, ґрунту, особливості клімату);
- ✓ особистісні (рівень загальної культури, відповідальність за своє здоров'я).

Серед перерахованих факторів впливу на здоров'я населення не останню роль відіграють соціально-медичні та соціально-біологічні чинники.

Збільшенню очікуваної тривалості життя під час народження та зниженню рівня смертності населення певною мірою сприяло впровадження в галузі охорони здоров'я заходів щодо покращення доступності та якості медичного обслуговування, особливо мешканцям сільської місцевості.

На виконання завдань, ініційованих Президентом, Урядом України та Міністерством охорони здоров'я України в області впроваджується нова система охорони здоров'я, яка передбачає забезпечення доступності й належного рівня надання медичних послуг, зміну фінансування галузі, розбудову системи громадського здоров'я, впровадження електронного документообігу в медичних закладах.

Основними напрямками діяльності системи охорони здоров'я Полтавської області під час реформування медичної допомоги є:

- ✓ заходи щодо розбудови та оптимізації мережі закладів первинного рівня надання медичної допомоги, особливо у сільській місцевості;
- ✓ реалізація Субпроєкту Світового банку „Запровадження інноваційної моделі системи надання послуг хворим на гіпертонію у Полтавській області”;
- ✓ оснащення закладів охорони здоров'я сучасним обладнанням;
- ✓ проведення регіоналізації та стандартизації лабораторної служби;
- ✓ безперервна підготовка медичних фахівців та менеджерів галузі;
- ✓ формування єдиного інформаційного медичного простору області;
- ✓ проведення кампанії вільного вибору лікаря „Лікар для кожної сім'ї”;

- ✓ розширення надання медичних послуг населенню – раннє виявлення пацієнтів з артеріальною гіпертензією за допомогою добових моніторів артеріального тиску та холтерівського моніторування, своєчасне встановлення діагнозу та надання медичної допомоги пацієнтам з гострим коронарним синдромом за рахунок використання системи „Телекард”;
- ✓ створення госпітального округу та формування ефективної мережі лікарень інтенсивного лікування;
- ✓ фінансування закладів охорони здоров'я вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги за програмою медичних гарантій відповідно до Закону України „Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення”;
- ✓ продовження роботи щодо зменшення поширеності та захворюваності на соціально значущі найбільш поширені інфекційні та неінфекційні хвороби;
- ✓ проведення комплексу невідкладних заходів щодо ефективної протидії системи охорони здоров'я спалаху гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2.

Реформи медичної галузі області щодо наближення доступності та покращення якості обслуговування пацієнтів, розширення спектру надання медичних послуг населенню, створення ефективної системи фінансування галузі продовжуються та знаходяться на постійному контролі Департаменту охорони здоров'я облдержадміністрації.

Враховуючи вплив несприятливих соціально-економічних факторів на здоров'я та тривалість життя населення напрями демографічної політики мають спрямовуватись, передусім, на підвищення рівня та поліпшення якості життя людей. Необхідно сконцентрувати зусилля на розв'язанні поточних і стратегічних завдань – економічному забезпеченні відтворення населення, належному соціальному захисті сімей з дітьми та осіб похилого віку, поліпшенні екологічної ситуації, зниженні виробничого та побутового (передусім, пов'язаного з транспортом) травматизму, популяризації здорового способу життя (зниження масштабів паління, особливо, серед молоді, формування культури вживання алкогольних напоїв), забезпеченні доступності якісної освіти, що, зрештою, стане вагомим підґрунтям до зміни демографічної поведінки українського суспільства, для переходу до оптимального режиму відтворення населення і підвищення тривалості повноцінного активного його життя.

Добробут та гідні умови праці

Обсяг видатків місцевих бюджетів на одну особу

Отримані місцевими бюджетами доходи позитивно вплинули на регіональний розвиток Полтавщини.

Так, **за 2015 рік** місцеві бюджети Полтавської області за доходами (без урахування трансфертів із державного бюджету) виконано в сумі

4822,9 млн грн. Порівняно з 2014 роком надходження збільшилися на 911,4 млн грн або на 23,3%. Планові показники виконано на 124,1%.

До загального фонду місцевих бюджетів (без урахування трансфертів із державного бюджету) надійшло 4207,2 млн грн, що на 610,8 млн грн (17,0%) більше за планові показники та на 969,2 млн грн більше, ніж за 2014 рік.

Планові показники загального фонду виконані за всіма місцевими бюджетами області.

Фактичні надходження податку на доходи фізичних осіб до зведеного бюджету області становили 3452,5 млн грн, що на 976,4 млн грн (39,4%) більше, ніж за 2014 рік. Надходження до місцевих бюджетів становили 2312,4 млн грн або 112,7% від плану.

Податку на майно в частині плати за землю надійшло 701,9 млн грн або 114,0% від плану. Порівняно з 2014 роком приріст надходжень становив 155,6 млн грн або 28,5%.

Повне виконання затверджених показників із плати за землю забезпечено за всіма бюджетами районів та міст обласного підпорядкування.

Акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів надійшло 275,1 млн грн (124,7% від планових показників).

До спеціального фонду (без урахування трансфертів із державного бюджету) надійшло 615,6 млн грн.

Порівняно з 2014 роком надходження до спеціального фонду зменшилися на 57,7 млн грн або на 8,6%, що пов'язано зі змінами в законодавстві.

Обсяг доходів місцевих бюджетів (з урахуванням міжбюджетних трансфертів) на одну особу в 2015 році становив 7645 грн.

Міськвиконкомом, райдержадміністраціями і головними розпорядниками бюджетних коштів обласного бюджету розроблені заходи щодо наповнення місцевих бюджетів, вишукування додаткових джерел надходжень до бюджетів, посилення фінансово-бюджетної дисципліни.

З метою упередження порушень податкового законодавства під час виплати доходів громадянам в області проводяться відповідні контрольно-перевірочні заходи (документальні перевірки та обстеження місць здійснення діяльності суб'єктів господарювання), під час яких виявлялися неоформлені наймані працівники суб'єктів господарювання, факти виплати доходів громадянам без відповідного утримання податку на доходи фізичних осіб та перерахування до бюджету належних сум податку на доходи фізичних осіб.

Усього протягом 2015 року за результатами контрольно-перевірочної роботи порушення податкового законодавства під час виплати доходів фізичним особам встановлені за 56 суб'єктами господарювання, за результатами документальних перевірок яких донараховано 6557,6 тис. грн податкових зобов'язань за податком на доходи фізичних осіб.

Крім того, завдяки вжитим заходам, суб'єктами господарювання додатково оформлено трудові відносини з 2403 працівниками, що забезпечило додаткові

надходження податку на доходи фізичних осіб та єдиного внеску в сумі 1284,3 тис. грн. До державної реєстрації додатково залучено 35243 громадянина області.

Важливим резервом наповнення місцевих бюджетів є легалізація доходів громадян. В області створені комісії з легалізації виплати заробітної плати та зайнятості населення при міських та районних державних адміністраціях.

Також в області проводиться індивідуально-роз'яснювальна робота з керівниками підприємств, які виплачують заробітну плату найманим працівникам у розмірі, нижчому за законодавчо встановлений рівень, та з'ясовують причини виплати низької заробітної плати.

За результатами проведеної протягом січня – грудня 2015 року роз'яснювальної роботи з керівниками таких підприємств, підвищили рівень виплати заробітної плати 880 підприємства, до бюджету додатково надійшло 482,4 тис. грн податку на доходи фізичних осіб.

За 2016 рік місцеві бюджети за доходами (без урахування трансфертів із державного бюджету) виконано в сумі 6931,4 млн грн. Порівняно з 2015 роком надходження збільшилися на 2108,6 млн грн або на 43,7%. Планові показники виконано на 121,6%.

До загального фонду місцевих бюджетів (без урахування трансфертів із державного бюджету) надійшло 6132,3 млн грн, що на 851,2 млн грн (16,1%) більше за планові показники та на 1925,1 млн грн більше, ніж за 2015 рік.

Планові показники загального фонду виконані за всіма місцевими бюджетами області, крім бюджету м. Гадяч.

Фактичні надходження податку на доходи фізичних осіб до бюджетів усіх рівнів становили 5057,7 млн грн, що на 1605,2 млн грн (46,5%) більше, ніж за 2015 рік. З них до місцевих бюджетів надійшло 3476,2 млн грн або 112,9% від плану.

Податку на майно в частині плати за землю надійшло 1001 млн грн (117,7% до плану). Порівняно з 2015 роком приріст надходжень становив 299,1 млн грн (42,6%).

Рентної плати за користування надрами надійшло 97 млн грн (102,6% від плану). Порівняно з 2015 роком приріст надходжень становив 13,9 млн грн (16,7%).

Акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібної торгівлі підакцизних товарів надійшло 458,3 млн грн (114,3% від плану). Порівняно з 2015 роком приріст надходжень становить 183,2 млн грн (66,6%).

До спеціального фонду (без урахування трансфертів із державного бюджету) надійшло 799,1 млн грн. Планові показники виконано на 191%. Понад план надійшло 380,6 млн грн.

Надходження до бюджету розвитку становили 51,6 млн грн. Порівняно з 2015 роком надходження зменшилися на 7,2 млн грн (12,2%).

Надходження коштів за відсуджене майно, що перебуває в комунальній власності, збільшилися порівняно з 2015 роком на 0,4 млн грн (2,2%). Надходження коштів від продажу землі зменшилися на 15 млн грн (51,9%).

Надходження коштів пайової участі у розвитку інфраструктури населеного пункту збільшилися на 7,4 млн грн (62,2%).

Порівняно з 2015 роком надходження до спеціального фонду збільшилися на 183,5 млн грн (29,8%).

Обсяг доходів місцевих бюджетів (з урахуванням міжбюджетних трансфертів) на одну особу в 2016 році становив 10145 грн.

За результатами проведеної роз'яснювальної роботи з керівниками таких підприємств, підвищили розмір виплати заробітної плати 887 установ та організацій області, до бюджету додатково надійшло 607,3 тис. грн податку на доходи фізичних осіб та 689,5 тис. грн єдиного внеску.

Вказана робота проводилася й із фізичними особами – підприємцями, за результатом якої 966 ФОП підвищили розмір виплати заробітної плати. Від даної категорії платників до бюджету додатково надійшло 285,6 тис. грн податку на доходи фізичних осіб та 371,4 тис. грн єдиного внеску.

За результатами кампанії декларування громадянами доходів, отриманих у 2015 році, протягом року 39 998 громадян області задекларували отримані доходи. До бюджету сплачено самостійно визначеної суми податкових зобов'язань з податку на доходи фізичних осіб 47,2 млн грн.

Проводиться робота щодо збільшення надходжень від орендної плати за користування майном та від відчуження майна за рахунок перегляду розміру орендної плати, вартості майна комунальної власності, що підлягає відчуженню, та вжитих заходів для погашення в повному обсязі заборгованості з їх сплати.

Органами місцевого самоврядування вживаються заходи щодо зменшення обсягів наданих пільг. Пільги надаються тільки за наявності обґрунтованих підстав.

За 2017 рік місцеві бюджети за доходами (без урахування трансфертів із державного бюджету) виконано в сумі 9359,9 млн грн. Порівняно з 2016 роком надходження збільшилися на 2428,5 млн грн або на 35,0%. Планові показники виконано на 114,3%.

До загального фонду місцевих бюджетів (без урахування трансфертів із державного бюджету) надійшло 8122,9 млн грн, що на 1990,5 млн грн (32,5%) більше за планові показники та на 1990,5 млн грн більше, ніж за минулий рік.

Фактичні надходження податку на доходи фізичних осіб до місцевих бюджетів становлять 4854,3 млн грн, що на 201,8 млн грн (4,3%) більше планових показників. Порівняно з надходженнями за 2017 рік податку надійшло більше на 1378,1 млн грн або 39,6%.

Податку на майно в частині плати за землю надійшло 1188,2 млн грн (108,9% від плану). Порівняно з 2016 роком приріст надходжень становив 187,2 млн грн (18,7%).

Єдиного податку до місцевих бюджетів надійшло 888,4 млн грн (112,4% від планових показників). Порівняно з 2016 роком приріст надходжень становив 239,7 млн грн (36,9%).

Рентної плати за користування надрами надійшло 102,1 млн грн (101,2% від плану). Порівняно з 2016 роком приріст надходжень становить 5,2 млн грн (5,3%).

Акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібної торгівлі підакцизних товарів надійшло 524,3 млн грн (109,2% від плану). Порівняно з 2016 роком приріст надходжень становив 66 млн грн (14,3%).

До спеціального фонду (без урахування трансфертів із державного бюджету) надійшло 1237,1 млн грн. Планові показники виконано на 215,7%. Понад план надійшло 663,5 млн грн.

Надходження до бюджету розвитку становлять 80,9 млн грн. Порівняно з 2016 роком надходження збільшилися на 29,3 млн грн (56,8%).

Коштів пайової участі у розвитку інфраструктури населеного пункту надійшло 42,0 млн грн, що на 22,7 млн грн або у 2,2 раза більше ніж за 2016 рік.

Надходження коштів від продажу землі збільшилися на 13,1 млн грн (94,0%).

Надходження коштів за відчужене майно, що перебуває в комунальній власності зменшилися порівняно з 2016 роком на 6,5 млн грн (35,5%).

Порівняно з 2016 роком надходження до спеціального фонду збільшилися на 438,0 млн грн (54,8%).

За 2017 рік перерахування міжбюджетних трансфертів становило 10855,0 млн грн за плану 11177,0 млн грн (97,1%).

Обсяг доходів місцевих бюджетів (із урахуванням міжбюджетних трансфертів) на одну особу в 2017 році становив 14048 грн.

За результатами проведеної роз'яснювальної роботи з керівниками таких підприємств, підвищено розмір заробітної плати 478 установ та організацій області, до бюджету додатково надійшло 498,6 тис. грн податку на доходи фізичних осіб та 675,5 тис. грн єдиного внеску.

Вказана робота проводилася й із фізичними особами – підприємцями, за результатом якої 464 ФОП підвищили розмір заробітної плати. Від даної категорії платників до бюджету додатково надійшло 346,3 тис. грн податку на доходи фізичних осіб та 497,5 тис. грн єдиного внеску.

За результатами кампанії декларування громадянами доходів, отриманих у 2016 році, протягом року 37970 громадян області задекларували отримані доходи. До бюджету сплачено самостійно визначеної суми податкових зобов'язань з податку на доходи фізичних осіб 92,7 млн грн.

Проводилася робота щодо збільшення надходжень від орендної плати за користування майном та від відчуження майна за рахунок перегляду розміру орендної плати, вартості майна комунальної власності, що підлягає відчуженню, та вжитих заходів для погашення в повному обсязі заборгованості з їх сплати.

Органами місцевого самоврядування вживалися заходи щодо зменшення обсягів наданих пільг. Пільги надаються тільки за наявності обґрунтованих підстав.

За 2017 рік надходження до місцевого бюджету в рахунок погашення податкового боргу становили 12264,1 тис. грн.

За 2018 рік місцеві бюджети за доходами (без урахування трансфертів із державного бюджету) виконано в сумі 11496 млн грн. Порівняно з 2017 роком надходження збільшилися на 2136,1 млн грн або на 22,8%. Планові показники виконано на 108,4%.

До загального фонду місцевих бюджетів (без урахування трансфертів із державного бюджету) надійшло 10459,5 млн грн, що на 412,4 млн грн або на 4,1% більше за планові показники та на 2336,6 млн грн або на 28,8% більше, ніж за 2017 рік.

Податку на доходи фізичних осіб до місцевих бюджетів надійшло 6048,7 млн грн або 101,0% до плану. Порівняно з 2017 роком приріст надходжень становить 1194,4 млн грн (24,6%).

До спеціального фонду (без урахування трансфертів із державного бюджету) надійшло 1036,5 млн грн. Порівняно з 2017 роком надходження до спеціального фонду зменшилися на 200,5 млн грн або на 16,2%.

Обсяг доходів місцевих бюджетів (з урахуванням міжбюджетних трансфертів) на одну особу в 2018 році становив 16270 грн.

За результатами проведеної роз'яснювальної роботи з керівниками таких підприємств, підвищили розмір виплати заробітної плати 660 установ та організацій області, до бюджету додатково надійшло 663,8 тис. грн податку на доходи фізичних осіб та 903,6 тис. грн єдиного внеску.

Вказана робота проводилася й із фізичними особами – підприємцями, за результатом якої 833 ФОП підвищили розмір виплати заробітної плати. Від даної категорії платників до бюджету додатково надійшло 428,7 тис. грн податку на доходи фізичних осіб та 531,4 тис. грн єдиного внеску.

За результатом проведення кампанії декларування громадянами отриманих доходів до бюджету сплачено самостійно визначеної суми податкових зобов'язань з податку на доходи фізичних осіб 78,7 млн грн.

Проводиться робота щодо збільшення надходжень від орендної плати за користування майном та від відчуження майна за рахунок перегляду розміру орендної плати, вартості майна комунальної власності, що підлягає відчуженню, та вжитих заходів для погашення в повному обсязі заборгованості з їх сплати.

Органами місцевого самоврядування вживаються заходи щодо зменшення обсягів наданих пільг. Пільги надаються тільки за наявності обґрунтованих підстав.

За 2018 рік надходження до місцевого бюджету в рахунок погашення податкового боргу становили 11 644,9 тис. грн.

За 2019 рік місцеві бюджети за доходами (без урахування трансфертів із державного бюджету) виконано в сумі 13036,2 млн грн. Порівняно з 2018 роком надходження збільшилися на 1536,4 млн грн або на 13,4%. Планові показники виконано на 105,2%.

До загального фонду місцевих бюджетів (без урахування трансфертів із державного бюджету) надійшло 12074,0 млн грн, що на 196,4 млн грн (1,7%) більше за планові показники та на 1614,5 млн грн (15,4%) більше, ніж за 2018 рік.

До спеціального фонду (без урахування трансфертів із державного бюджету) надійшло 962,2 млн грн. Порівняно з 2018 роком надходження до спеціального фонду зменшилися на 78,1 млн грн (7,5%).

Обсяг доходів місцевих бюджетів (з урахуванням міжбюджетних трансфертів) на одну особу в 2019 році становили 15340 грн.

Для збільшення надходжень податку в області вживалися заходи робочими групами з координації роботи з легалізації виплати заробітної плати та зайнятості населення, створеними при міських та районних державних адміністраціях. Крім того, проводиться індивідуально-роз'яснювальна робота з керівниками підприємств, які виплачують заробітну плату найманим працівникам у розмірі нижчому за законодавчо встановлений рівень, та з'ясовують причини виплати низької заробітної плати.

За результатами проведеної роз'яснювальної роботи з керівниками таких підприємств, підвищили розмір виплати заробітної плати 1081 установа та організація області, до бюджету додатково надійшло 1 321,6 тис. грн податку на доходи фізичних осіб та 1 499,1 тис. грн єдиного внеску.

Вказана робота проводилася й із фізичними особами-підприємцями, за результатом якої 720 ФОП підвищили розмір виплати заробітної плати. Від даної категорії платників до бюджету додатково надійшло 683,5 тис. грн податку на доходи фізичних осіб та 804,2 тис. грн єдиного внеску.

За результатами компанії декларування громадянами доходів, отриманих у 2018 році, протягом року 39307 громадян області задекларували отримані доходи. До бюджету сплачено самостійно визначеної суми податкових зобов'язань з податку на доходи фізичних осіб 74,0 млн гривень.

Проводилася робота щодо збільшення надходжень від орендної плати за користування майном та від відчуження майна за рахунок перегляду розміру орендної плати, вартості майна комунальної власності, що підлягає відчуженню, та вжитих заходів для погашення в повному обсязі заборгованості з їх сплати.

Органами місцевого самоврядування вживаються заходи щодо зменшення обсягів наданих пільг. Пільги надаються тільки за наявності обґрунтованих підстав.

За 2019 рік надходження до місцевого бюджету в рахунок погашення податкового боргу становили 14 480,1 тис. грн.

Показник обсягу видатків місцевих бюджетів Полтавської області (з урахуванням міжбюджетних трансфертів) на одну особу характеризується позитивною динамікою росту. Так, протягом 2015-2019 років цей показник зріс майже в 2,1 раза – з 7238,3 грн до 14940,9 грн або на 7702,6 грн.

З 2015 року по 2016 рік показник обсягу видатків місцевих бюджетів (з урахуванням трансфертів) на одну особу збільшився на 2571,0 грн (35,5%), з

2016 року по 2017 рік – на 4348,9 грн (44,3%), з 2017 року по 2018 рік – на 1884,3 грн (13,3%).

Основною причиною покращення фінансових показників Полтавської області є збільшення фінансового ресурсу.

З 2018 року по 2019 рік показник обсягу видатків місцевих бюджетів (з урахуванням трансфертів) на одну особу зменшився на 1101,6 грн, що становить 6,9%. Основною причиною зменшення показника обсягу видатків місцевих бюджетів (з урахуванням трансфертів) на одну особу є зменшення обсягу фінансування міжбюджетних трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам Полтавської області.

Так, якщо у 2015 році обсяг видатків місцевих бюджетів Полтавської області (з урахуванням міжбюджетних трансфертів) становив 10986,0 млн грн, то до 2019 року цей обсяг зріс на 34,0% та становив 26484,0 млн грн. Починаючи з 2015 року обсяги дотацій та субвенцій, отриманих з державного бюджету, кожного року збільшувалися на 2142,5 млн грн або на 35,6%.

У 2019 році обсяги міжбюджетних трансфертів з державного бюджету порівняно з 2018 роком зменшилися на 2861,9 млн грн або на 26,0%, у зв'язку з чим і зменшився показник обсягу видатків місцевих бюджетів (з урахуванням трансфертів) на одну особу з 16042,5 грн до 14940,9 грн на одну особу.

З 2015 року по 2019 рік видатки місцевих бюджетів (без урахуванням трансфертів) збільшилися на 10843,3 млн грн або в 2,0 рази.

Співвідношення середньої заробітної плати до мінімальної

Середня заробітна плата штатних працівників Полтавської області має тенденцію до постійного зростання: у 2016 році порівняно з 2015 роком її рівень збільшився на 22,7%, у 2017 році порівняно з 2016 роком – на 38,2%, у 2018 році порівняно з 2017 роком її рівень збільшився на 27,6%, у 2019 році порівняно з 2018 роком – на 9,03%. Загалом середня заробітна плата за період 2015-2019 років зросла у 2,4 рази – з 4624 грн у грудні 2015 року, до 10906 грн – у відповідному місяці 2019 року.

Мінімальна заробітна плата становила: у 2015 році – 1378 грн, 2016 році – 1496 грн, у 2017 році – 3200 грн, у 2018 році – 3723 грн, у 2019 році – 4173 грн. Загалом протягом 2015-2019 років мінімальна заробітна плата зросла в 3,03 рази.

Показник співвідношення середньої заробітної плати до мінімальної протягом 2015-2016 років поступово зростав (з 2,98 рази у 2015 році до 3,21 рази у 2016 році). Проте у 2017 році рівень мінімальної заробітної плати порівняно з 2016 роком зріс у 2,1 рази (з 1496 грн до 3200 грн), одночасно рівень середньої заробітної плати у 2017 році порівняно з 2016 роком зріс у 1,4 рази. Відповідно у 2017 році показник співвідношення середньої заробітної плати до мінімальної порівняно з 2016 роком зменшився і середня заробітна плата перевищувала мінімальну в 2,05 рази. У подальшому показник співвідношення середньої заробітної плати до мінімальної поступово зростає: з 2,05 рази у 2017 році до 2,36 рази у 2019 році.

Разом з тим у поточному році, як і в минулих роках, залишається значною диференціація рівня середньої заробітної плати працівників у галузевому розрізі. Вона, як і раніше, обумовлюється різним ступенем розвитку галузей, видом діяльності. За видами економічної діяльності найвищі розміри заробітної плати у червні 2020 року спостерігалися в працівників державного управління й оборони; обов'язкового соціального страхування – 14364 грн, професійної, наукової та технічної діяльності – 13738 грн, промисловості – 13256 грн, фінансової та страхової діяльності – 12891 грн, будівництва – 11899 грн, що у 3,05– 2,52 раза перевищує рівень мінімальної заробітної плати (4723 грн).

Значно нижчим був розмір заробітної плати у працівників сфер мистецтва, спорту, розваг та відпочинку – 6810 грн, тимчасового розміщування й організації харчування – 7429 грн, операцій з нерухомим майном – 7157 грн, адміністративного та допоміжного обслуговування – 7484 грн, оптової та роздрібною торгівлі; ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів – 7545 грн, що у 1,45-1,60 раза перевищує рівень мінімальної заробітної плати (4723 грн).

Рівень працевлаштування зареєстрованих безробітних

Рівень працевлаштування безробітних за сприяння державної служби зайнятості за 2019 рік порівняно з 2015 роком зріс на 6,3 в.п. та становить 35,8% (2015 рік – 29,5%), однак порівняно з 2018 роком його значення знизилася на 1,2 в.п. (2018 рік – 37,0%).

Одним із факторів, що вплинув на зменшення рівня працевлаштування безробітних, є вихід на зареєстрований ринок праці наприкінці 2019 року, окрім прогнозованих сезонних працівників, майже 500 працівників, звільнених у зв'язку зі зменшенням об'єму робіт з підприємств сфери добування нафти, природного газу та нафтопереробної промисловості; 190 осіб, звільнених через відсутність держзамовлень та зменшення обсягів виробництва з ринкоутворюючих підприємств м. Кременчука (ПАТ „Кременчуцький сталеливарний завод”, ПАТ „Крюківський вагонобудівний завод”, ПрАТ „Автокраз”, ПАТ „Кременчукм'ясо”, ПАТ „Кременчуцький колісний завод”); 191 особа, звільнена у зв'язку з реорганізаційними процесами та скороченням в установах сфери охорони здоров'я, освіти, залізничного транспорту та органів місцевої влади. Вищезазначені фактори призвели до зростання на 3,6% чисельності безробітних, які перебувають на обліку, станом на 01.01.2020 до 21,0 тис. осіб.

Крім того, наявність професійно-кваліфікаційного дисбалансу між попитом та пропозицією робочої сили на регіональному ринку праці (40% безробітних на обліку мали вищу освіту, а відповідних вакансій лише 26%), низька мобільність сільських мешканців області, особливо жінок, та дефіцит робочих кадрів (невисокий рівень заробітної плати стимулює трудову міграцію) ускладнюють питання працевлаштування безробітних.

Водночас тенденції зміни показника рівня працевлаштування зареєстрованих безробітних у Полтавській області співпадають із загальною динамікою в Україні в цілому.

Загалом в області відзначалася стала тенденція до зменшення чисельності безробітних на обліку в службі зайнятості з одночасним збільшенням кількості заявленої потреби в робочих місцях. Так, починаючи з 2015 року чисельність безробітних, які перебували на обліку в обласній службі зайнятості, щороку зменшувалася (2015 р. – 81,7 тис. осіб, 2019 р. – до 58,6 тис. осіб), одночасно кількість вакансій зростала з 47,4 тис. у 2015 році до рекордних за останні 11 років 77,6 тис. у 2019 році.

Зростання кількості пропозицій роботи від роботодавців дало можливість регіональній службі зайнятості збільшити обсяги працевлаштованих осіб: з 47,0 тис. у 2017 році до 49,3 тис. у 2019 році, й це найбільший показник за весь період діяльності служби та 3-й на загальнодержавному рівні.

Варто зазначити, що рівень працевлаштування зареєстрованих безробітних не в повному обсязі відображає ефективність діяльності державної служби зайнятості, адже серед громадян, працевлаштованих за сприяння обласної служби зайнятості, кожен другий отримав роботу оперативно до надання статусу безробітного, зокрема у 2019 році частка таких осіб зросла до 57,4% (2018 р. – 51,5%), що вплинуло на динаміку зміни відсотку працевлаштованих від загальної кількості зареєстрованих безробітних.

Для забезпечення зростання рівня працевлаштування безробітних та оперативного укомплектування вакансій обласна служба зайнятості працює на засадах рекрутингу з використанням нових онлайн-сервісів, впроваджено інститут кар'єрного радника, який сприяє активному залученню безробітного до процесу пошуку роботи та прискорення його працевлаштування, та інститут консультанта роботодавця, завданням якого є побудова якісно нових, нестандартних рішень, підходів та форм роботи з роботодавцями, розширено спектр заходів взаємодії з безробітним населенням шляхом застосування активних програм запобігання довготривалому безробіттю, зокрема проведення профілювання та здійснення соціального супроводу під час працевлаштування безробітних та після працевлаштування за підходом кейс-менеджменту.

Освіта

Чистий показник охоплення дошкільними навчальними закладами дітей віком трьох-п'яти років

Показник охоплення дітей трьох-п'яти років закладами освіти області усіх типів і форм власності, що забезпечують здобуття дошкільної освіти протягом останніх років становить:

Полтавська область	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	За оперативними даними станом на 01.08.2020
по області	90,3%	89,1%	88,2%	91,2%	87,7%	90,1%

міська місцевість	100%	100%	100%	100%	99,9%	99,9%
сільська місцевість	71,7%	74,4%	73,3%	73,1%	71,9%	72,4%

Простежується тенденція до зменшення показника охоплення дітей віком трьох- п'яти років закладами освіти для дошкільнят у сільській місцевості та стабільно високого показника у міській. Це відбувається, переважно, у зв'язку із внутрішньою трудовою міграцією сільського населення до міст. Кількість дітей у містах постійно збільшується, що призводить до наявності черги для зарахування до закладів та понаднормову наповнюваність груп.

Проте завдяки проведеній роботі щодо створення додаткових місць для дошкільнят у закладах освіти (за останні три роки – 1001 місце), зменшилася кількість дітей у дошкільних закладах з розрахунку на 100 місць: 122 особи – у 2017 році, 121 особа – у 2018 році, 115 осіб – у 2019 році та значно скорочено чергу для влаштування дітей до закладів дошкільної освіти: у 2017 – 1224 особи, у 2018 – 1084 особи, у 2019 році – 474 особи.

З метою поліпшення ситуації проводиться робота щодо створення додаткових місць для дошкільнят. У 2020 році заплановано створення 342 додаткових місць. Уже відкрито додаткову групу (15 місць) у реконструйованому закладі дошкільної освіти „Чебурашка” в с. Ковалівка Шишацького району. Упродовж вересня-листопада 2020 року очікується створення ще 327 додаткових місць шляхом відкриття нових комунальних закладів у с. Святилівка та с. Бугаївка Глобинського району (45 місць) та с. Степанівка Коломацької ОТГ (45 місць); відкриття дошкільного підрозділу в Пристанційнівській школі I-III ступенів Малоперещепинської ОТГ (20 місць), реконструювання закладу дошкільної освіти „Дивограй” у м. Полтава (67 місць); відкриття додаткових груп у діючих закладах дошкільної освіти Кобеляцького, Шишацького районах, Мачухівської, Піщанської, Заворсклянської ОТГ (130 місць).

Кількість випускників вищих навчальних закладів

Згідно з інформацією, наданою керівниками закладів вищої освіти, загальна кількість випускників у 2015 році становила 16893 особи, у 2016 році – 16334 особи, у 2017 році – 15943 особи, у 2018 році – 14906 осіб, у 2019 році – 13738 осіб і у 2020 році – 11936 осіб. Проведений моніторинг показує зниження показників кількості випускників, що пояснюється зменшенням набору здобувачів освіти у попередні роки.

Частина випускників закладів загальної середньої освіти обирають для навчання заклади вищої освіти великих міст України, зокрема Києва, Харкова, Дніпра. Збільшилась тенденція до вибору навчання за кордоном. Спостерігається відтік потенційних абітурієнтів до вишів Польщі, Чехії, Німеччини, Угорщини.

Керівниками закладів вищої освіти проводиться профорієнтаційна робота, впроваджуються заходи щодо залучення обдарованої молоді до навчання. Оновлюються навчально-лабораторні бази, реконструюються навчально-виробничі комплекси, навчально-дослідницькі господарства, зміцнюється кадровий потенціал. Особлива увага приділяється талановитій молоді.

Перший заступник
голови облдержадміністрації

Д. ЛУНІН